

ЗАПИС О ПЈЕСМОЛИКОЈ ГРЕХОВНОСТИ

Милан Кнежевић, *Дневник сићних грехова*, Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, Никшић 2014

Пред читаоцима је трећа пјесничка збирка аутора млађе генерације Милана Кнежевића, насловљена именом *Дневник сићних грехова*. Иако је његово пјесничко стасавање обиљежила чињеница да је већ на почетку његов пјеснички опус препознат и заступљен у престижној антологији регионалног карактера *Ван кућње*, сматрамо да се тек овом збирком Кнежевић јавља у савременој књижевности као тешко заобилазно острво самосвојне поетике.

Свој *Дневник сићних грехова* Кнежевић је структурирао спроводећи тематску и идејну диференцијацију кроз шест поетских цјелина. Поетске цјелине нијесу именоване, и то необједињавање заједничким поднасловом ваља тумачити као ауторову интенцију да им остави један дио властите препознатљивости, што би било угрожено њиховим крутим уланчавањем. И поред тога, прву цјелину је могуће доживјети као својеврсни дијалог с литерарном традицијом. Присјећамо се на овом мјесту елиотовског начела о међузависности традиције и индивидуалног талента, и Кнежевић имплицитно инсистира на том начелу. Међутим, није ријеч само о литерарној традицији која је за пјесника увијек суперпонирана осталим видовима духовног наслеђа. У овој цјелини остварен је и дијалог са значајним историјским личностима које су трајно обиљежиле дух савремене цивилизације. Аутор посредством свог поетског субјекта у овој цјелини *позјамљује* властити глас управо оној личности која, подвргнута његовом пјесничком поступку, добија обресе књижевног лика.

Прва пјесма збирке носи назив „Владика Раде”. Пјесму чини лирски развијен монолог владике, који истргнут из свог културног и државног простора, боравећи у Венецији, размишља о свом положају између два блиска и сусједна, а опет никад помирена свијета. У имагинарном монологу Његош схвата нетрпељивост између два цивилизацијска контекста, из чега се рађа чежња:

*Да ми је само на неколико саићи
Преселиићи чиијав ијрџ у нахије наше*

*Даме би ове већ иочеле йлакаићи
Умјесио циио сада исиијају чаче*

Кнежевић на тај начин дозива чувену мисао да је историографија шкољка из које је вријеме исисало драгоцјени бисерни садржај. Овим поетским минијатурама Кнежевић збиља успијева да тај садржај обнови.

Сличним изражајним маниром Кнежевић отпочиње и другу поетску цјелину, у којој дијалог с традицијом везује искључиво за подручје литерарног искуства. Важно својство ове цјелине је и својеврсна лирска рехабилитација чувених књижевних јунака, који су, отргнути од својих стваралаца, наставили властити пут кроз свијет писане ријечи. У свим пјесмама које изражавају ову цјелину реализована је перспектива првог лица, из којег нам ликови *повјеравају* своја потискивана емотивна стања и духовна расположења, додатно драматизована глаголским облицима презента. У њима, дакле, нема простора за развијање предисторије ликова, за наративно изношење њихових препознатљивих поступака и особина. Аутору овог приказа најилустративнијом се учинила пјесма која носи назив „Алија Ђерзелез”. Један од најпознатијих Андрићевих ликова, истргнут из епске димензије којом је двоструко одређен, овако започиње свој монолог:

*Ух, кад се сјећим Мљечанке, што је
Мирисала мушкајле на ћераси
Уста ми постану сува, а што је
Знак да ми се и свијесит ћаси.*

Бол због љубавн(ичк)е неостварености Ђерзелеза одводи, дакле, у мизогенију. Трећу поетску цјелину сачињавају пјесме које углавном тематизују љубавно осјећање. У овим пјесмама наслућује се епистоларни карактер, који не добија своју повратну реализацију и употпуњење. Та чињеница ове пјесме чини емотивно усплашеним, а *Дневник ситних грехова* трансформише у дневник дубоких дилема, развијених рефлексија и уздржано сјетних успомена.

Мотив љубавне осветољубивости у овој збирци пјесамa развијен је помоћу пажљиво дозиране ироније. И то је својство највећег дијела пјесамa из ове цјелине. Иронија је развијена као наличје јаког, безрезервног емотивног давања које у неким тренуцима остаје непрепознато и невредновано. Та пожељна мјера ироније Кнежевићев пјеснички поступак срећно чува од опасности западања у патетичну емотивну расплнутост, од које неријетко пати љубавна поезија. *Дневник ситних грехова* је истовремено и лирски дневник наше свакодневице, наших малих и великих проблема, наших постмодернистичких (не)истина и демотивованих стања отуђености.

Поетски глас Милана Кнежевића се и у четвртој поетској цјелини обрачунава с истрошеношћу потрошачког, чопоративног доживљаја свијета. Немирење с пасивитетом трајања једна је од основних

човјекових тежњи, а коначни пораз у унапријед пресуђеном исходу треба барем достојанствено испјевати, што Кнежевићу, без сумње, полази за руком. У шестој цјелини се пјеснички глас растаче на двије компоненте, које воде беспштедан дијалог о питањима онтолошког карактера.

Последњи, завршни дио збирке чине „Крфске елeгије”. У њима се потврђује Кнежевићево одређeње да се поигра феноменом интертекстуалности. Подвргнуо је Кнежевић својеврсном умјетничком суду оне који страдалицима и ствараоцима наше историје (не) одају *несвјесну њошћу*, заокупљени тривијалностима потрошачког менталитета. Неизбјежна је овдје асоцијација на „Плаву гробницу” Ивана В. Лалића, с којом Кнежевић остварује индиректно сагласје, сликајући тамним бојама контраст између сакралности колективног страдања и површности баналне туристичке знатижеље. Епилог ове пјесме је обиљежен емотивним патосом, из којег зрачи осјећање поклоњења према ствараоцима наше националне епопеје и према њиховом прометејском духу.

Сумирајући утиске о овој збирци пјесама, сматрамо да је ауторским гласом Милана Кнежевића пријатно унапријеђено савремено српско стваралаштво у Црној Гори, будући да из њих, просто, проговара једна снажна, заокружена поетика, развијена на лијепој мјери ерудиције и вулкански оспољеног талента.

Радоје ФЕМИЋ